



Fagdag om standpunktvurdering Møre og Romsdal

Trude Saltvedt og Heidi Paulsen, Udir

Hva tenker du om disse uttalelsene?

- Vurdering handler om å samle inn informasjon om elevens kompetanse for å kunne fastsette standpunktkarakteren
- Det viktigste er at standpunktkarakteren er fortjent
- Standpunktkarakteren i seg selv er viktigere enn hva eleven har lært
- Standpunktkarakteren fastsettes ut i fra hva eleven har fått til på prøver og innleveringer
- Standpunktvurdering er ikke det samme som standpunktkarakterer

**Hva mener du er det viktigste i arbeidet med
standpunktvurdering?**

Hvorfor faglig relevant og rettferdig standpunktvurdering?

- Skal gi uttrykk for kompetansen eleven har oppnådd i faget
- 85 % av karakterene på elevens vitnemål er standpunktkarakterer
- Vitnemålet er det viktigste verdipapiret elevene har etter endt skolegang
- Vitnemålet er elevens konkurransegrunnlag når de skal søke jobb eller videre studier

- Handler om elevenes rettssikkerhet

Læreplanen og regelverket



LÆRER

Faglig skjønn

Vurderingspraksis

Kompetanse i regelverket

- § 3-11: «*aukar kompetansen sin i fag*», «*informasjon om kompetansen*», «*utvikle kompetansen sin i faget*».
- § 3-16: «*forbetre kompetansen sin gjennom opplæringstida*», «*Den kompetansen eleven har vist undervegs*» er en del av grunnlaget for vurderingen når standpunktkarakteren skal settes.
- § 3-17: «*informasjon om kompetansen*» ved avslutningen av opplæringen.
- § 3-18: bredt vurderingsgrunnlag som «*samla viser den kompetansen eleven har i faget*»

Læreplanen og regelverket

LÆRER

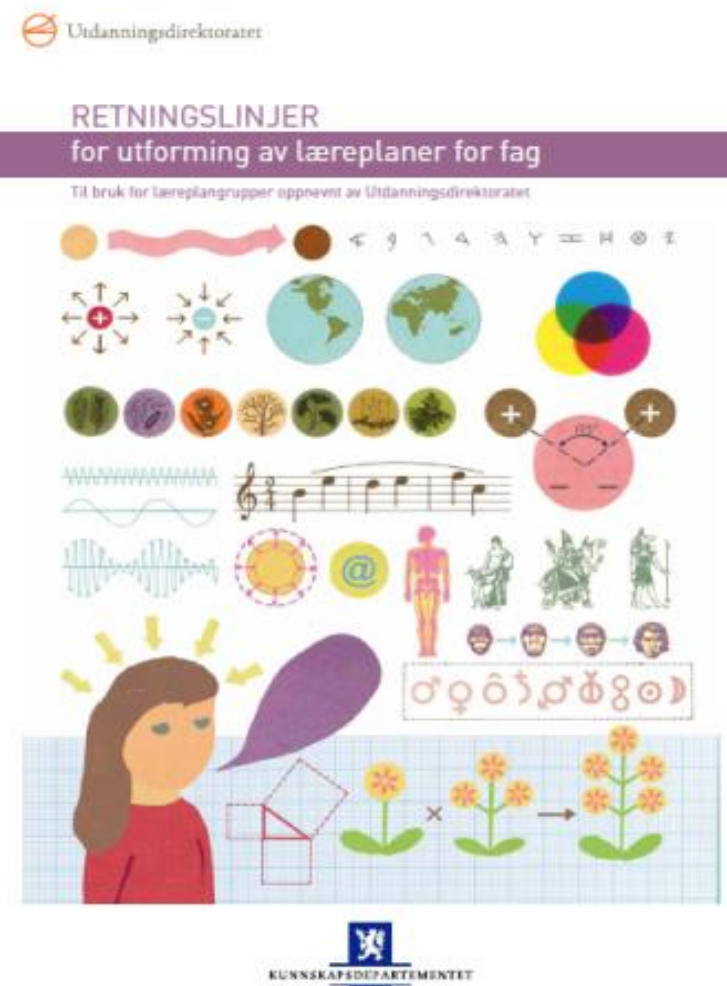
Faglig skjønn

Vurderingspraksis

Kompetanse i Kunnskapsløftet

«Evnen til å løse oppgaver og mestre komplekse utfordringer. Elevene viser kompetanse i konkrete situasjoner ved å bruke kunnskaper og ferdigheter til å løse oppgaver.»

«Det kan handle om å mestre utfordringer på konkrete områder innenfor utdanning, yrke, samfunnsliv eller på det personlige plan»



Kompetanse i Kunnskapsløftet

«Evnen til å løse oppgaver og mestre komplekse utfordringer. Elevene viser kompetanse i konkrete situasjoner ved å bruke **kunnskaper og ferdigheter** til å løse oppgaver.»

«Det kan handle om å mestre utfordringer på konkrete områder innenfor utdanning, yrke, samfunnsliv eller på det personlige plan»



Kunnskapselementene i kompetansemålene

Eksempel demokratisk deltakelse: Læreplan i samfunnsfag

Kompetansemål Vg1/Vg2 (utforskeren)	<ul style="list-style-type: none">• <i>bruke samanfallede og motstridande informasjon frå statistikk til å drøfte ei samfunnsfagleg problemstilling</i>
(politikk og demokrati)	<ul style="list-style-type: none">• <i>utforske og diskutere korleis ein kan vere med i og påverke <u>det politiske systemet gjennom å bruke ulike kanalar for påverknad</u></i>
(politikk og demokrati)	<ul style="list-style-type: none">• <i>gjere greie for <u>styreforma og dei viktigaste politiske styringsorgana i Noreg, både norske og samiske, og drøfte <u>fleirtalsdemokratiet</u></u></i>

Verbene beskriver ofte ferdigheter elevene skal lære og som legger føringer for læringsaktivitetene

Eksempel: Læreplan i samfunnsfag

Kompetansemål
Vg1/Vg2
(utforskere)

- bruke samanfallande og motstridande informasjon

Men hvordan vurderer vi?

(politikk og
demokrati)

- utforske og diskutere korleis ein kan vere med i og påverke det politiske systemet gjennom å bruke ulike kanalar for påverknad

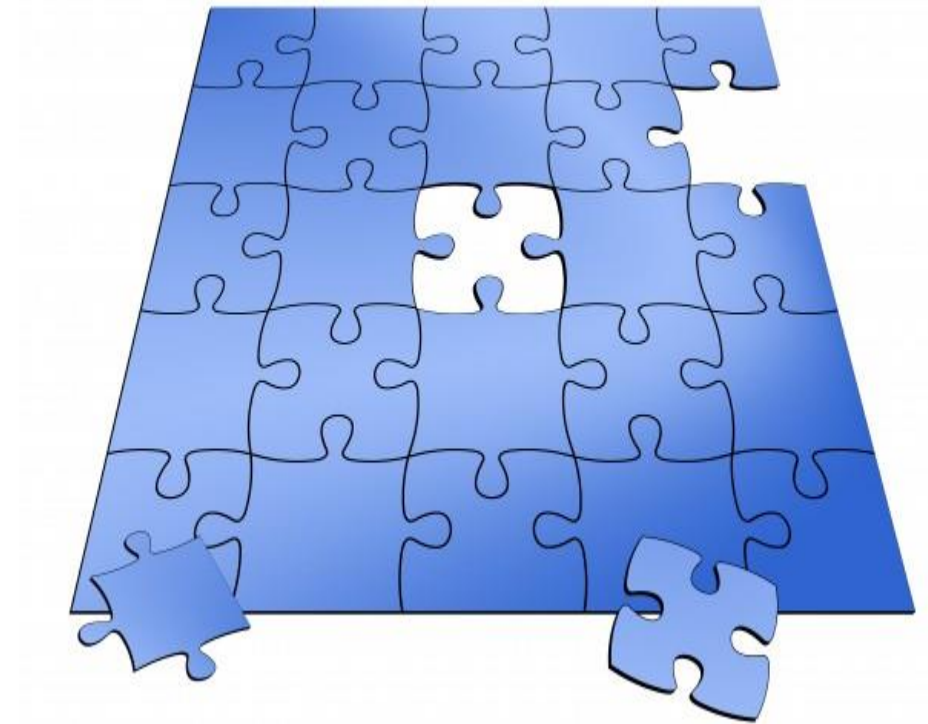
(politikk og
demokrati)

- gjere greie for styreforma og dei viktigaste politiske styringsorgana i Noreg, både norske og samiske, og drøfte fleirtalsdemokratiet

Drofte Reflektere
Bruke Beskrive
Analysere
Definere Finne
Diskutere Utforske
Undersøke
Gjøre-rede-for
Vurdere

Læreplanen i faget utgjør en helhet

- Tekstene om formål, hovedområder og de grunnleggende ferdighetene er en forutsetning for å forstå *kompetansemålene* og hva *samlet kompetanse i faget* er



Eksempel demokratisk deltakelse: Læreplan i samfunnsfag

Prinsipper for opplæringen	<i>Skolen og lærebedrifta skal førebu elevane på å delta i demokratiske avgjerdsprosessar og stimulere til samfunnsengasjement både nasjonalt og internasjonalt.</i>
Formål med faget	<i>Faget skal stimulere til og gje erfaring med aktivt medborgarskap og demokratisk deltaking.</i>
Kompetansemål Vg1/Vg2	<ul style="list-style-type: none"><li data-bbox="582 829 2233 1228"><i>• utforske og diskutere korleis ein kan vere med i og påverke det politiske systemet gjennom å bruke ulike kanalar for påverknad</i>
	<ul style="list-style-type: none"><li data-bbox="582 1228 2233 1543"><i>• gjere greie for styreforma og dei viktigaste politiske styringsorgana i Noreg, både norske og samiske, og drøfte fleirtalsdemokratiet</i>

Eksempel demokratisk deltakelse: Læreplan i samfunnsfag

<p>Prinsipper for opplæringen</p>	<p><i>Skolen og lærebedrifta skal førebu elevane på å delta i demokratiske avgjerdsprosessar og stimulere til samfunnsengasjement både nasjonalt og internasjonalt.</i></p>
<p>Formål med faget</p>	<p><i>Faget skal stimulere til og gje erfaring med aktivt medborgarskap og demokratisk deltaking.</i></p>
<p>Kompetansemål Vg1/Vg2</p>	<ul style="list-style-type: none"><i>• utforske og diskutere korleis ein kan vere med i og påverke det politiske systemet gjennom å bruke ulike kanalar for påverknad</i>
	<ul style="list-style-type: none"><i>• gjere greie for styreforma og dei viktigaste politiske styringsorgana i Noreg, både norske og samiske, og drøfte fleirtalsdemokratiet</i>

Progresjon er en del av det lokale arbeidet med læreplaner

- Alle kompetansemål må være dekket i opplæringen totalt sett
- Progresjonen innad på hovedtrinnet planlegges lokalt
- Utvikling av elevenes kompetanse!

- Hvilke kompetansemål bør komme når?
- Hvilke kompetansemål bør elevene jobbe med flere ganger?
- Hvilke kompetansemål bør elevene arbeide med samtidig?
- Hvilke kompetansemål bør elevene arbeide med på tvers av hovedområder og på tvers av fag?

Hvordan planlegger du for at elevene skal få utviklet sin kompetanse gjennom opplæringen?

Læreplanen og regelverket

LÆRER

Faglig skjønn

Vurderingspraksis

§ 3-3, § 4-3 Grunnlag for vurdering i fag

Grunnlaget for vurdering i fag er **kompetansemåla i læreplanane** for fag slik dei er fastsette i læreplanverket, jf. § 1-1 eller § 1-3.

Føresetnadene til den enkelte, fråvær, eller forhold knytte til ordenen og åtferda til eleven, lærlingen eller lære kandidat en skal ikkje trekkjast inn i vurderinga i fag. I faget kroppsøving skal innsatsen til eleven vere ein del av grunnlaget for vurdering.



§3-17, §4-11 Sluttvurdering i fag

Sluttvurderinga skal gi informasjon om kompetansen til eleven, lærlingen og lære kandidat ved avslutninga av opplæringa i fag i læreplanverket, jf. § 3-3, § 4-3



§ 3-18, § 4-12. Standpunktkarakterar i fag

Standpunktkarakteren må baserast på eit breitt vurderingsgrunnlag som samla viser den kompetansen eleven har i faget, jf. § 3-3 og § 3-16 / § 4-3 og § 4-10. Eleven skal vere kjend med kva det blir lagt vekt på i fastsetjinga av hennar eller hans standpunktkarakter.



Kva vil det i praksis bety...?

Standpunktkarakteren må baserast på eit **breitt vurderingsgrunnlag** som samla viser den kompetansen eleven har i faget, jf. § 3-3 og § 3-16. Eleven skal vere kjend med kva det blir lagt vekt på i fastsetjinga av hennar eller hans standpunktkarakter.



Hvorfor skal standpunktkarakteren *baserast på eit breitt vurderingsgrunnlag?*

- Karakteren er et uttrykk for sluttkompetansen og den skal være valid/gyldig
 - Ikke bare på grunnlag av et utvalg av kompetansemålene
- Flere kilder øker sjansen for å «treffe riktig»
 - Flere og varierte kilder som gir informasjon om elevenes faglige progresjon og ståsted
 - Elevene viser kompetansen sin på mange forskjellige måter i løpet av opplæringen.
 - Eks. fagsamtaler, læringsaktiviteter, skriftlige prøver, diskusjoner eller fremføringer, produkter, læringslogger osv.
- ... og som ***samla viser den kompetansen eleven har i faget***

Hva betyr...?

Standpunktkarakteren må baserast på eit breitt vurderingsgrunnlag som samla viser den kompetansen eleven har i faget, jf. § 3-3 og § 3-16. Eleven skal vere kjend med kva det blir lagt vekt på i fastsetjinga av hennar eller hans standpunktkarakter.



Hva betyr

«som samla viser den kompetanse eleven har i faget»?

Det betyr:

- At læreren må "løfte blikket" og vurdere elevens kompetanse i faget på tvers av de enkelte kompetansemålene og hovedområdene.
- Eleven kan ha økt kompetansen sin i noen kompetansemål ved å jobbe med andre deler av faget.

Det betyr ikke:

- at læreren må vurdere eleven i alle kompetansemålene rett før standpunktkarakteren fastsettes
- at læreren kan legge sammen karakterer fra underveisvurderingen

Hvilke kilder kan hjelpe læreren med å «treffe riktig»?

- Observasjon
- Elevprodukter
- Løpende læringsdialog og fagsamtaler
- Muntlige og skriftlige prøver
- Presentasjoner
- Lekseinnlevering/-høring
- Egenvurdering
- Læringslogg
- Mappevurdering

*§ 3-18 Standpunktkarakteren må baserast på eit **breitt vurderingsgrunnlag som samla viser den kompetansen eleven har i faget, jf. § 3-3 og § 3-16. Eleven skal vere kjend med kva det blir lagt vekt på i fastsetjinga av hennar eller hans standpunktkarakter.***

Digitale hjelpemidler for å innhente og følge med på den faglige utviklingen

- Lydfiler
- Videopptak
- Bilder
- Multimediepresentasjoner



Omvendt undervisning/Flipped classroom

Hvilke kilder vektlegger du når du skal fastsette standpunktkarakteren?

Hva innebærer at...?

Standpunktkarakteren må baserast på eit breitt vurderingsgrunnlag som samla viser den kompetansen eleven har i faget, jf. § 3-3 og § 3-16. **Eleven skal vere kjend med kva det blir lagt vekt på i fastsetjinga av hennar eller hans standpunktkarakter.**



Hvordan blir dine elever kjent med hva det blir lagt vekt på i standpunktvurderingen?



<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/vurdering/sluttvurdering/standpunktvurdering/>

§ 3-16, §4-10 Samanhengen mellom underveis- og standpunktvurdering

Undervegsvurderinga skal fremje læring og gi eleven høve til å forbetre kompetansen sin gjennom opplæringstida i faget. Den kompetansen eleven har vist undervegs i opplæringa er ein del av grunnlaget for vurderinga når standpunktkarakteren i fag skal fastsetjast, jf. § 3-3 og § 3-18 / § 4-3 og § 4-12.



Hva vil det i praksis bety...

Undervegsvurderinga skal fremje læring og gi eleven høve til å forbetre kompetansen sin gjennom opplæringstida i faget. Den kompetansen eleven har vist undervegs i opplæringa er ein del av grunnlaget for vurderinga når standpunktkarakteren i fag skal fastsetjast, jf. § 3-3 og § 3-18 / § 4-3 og § 4-12.



Reflekter over: Når er det relevant...?

Undervegsvurderinga skal fremje læring og gi eleven høve til å forbetre kompetansen sin gjennom opplæringstida i faget. **Den kompetansen eleven har vist undervegs i opplæringa er ein del av grunnlaget for vurderinga** når standpunktkarakteren i fag skal fastsetjast, jf. § 3-3 og § 3-18 / § 4-3 og § 4-12.



Handler om kompetanse som er relevant for standpunktvurderingen

Vurdering av kompetansemål i sammenheng

- Eleven kan ha økt kompetansen sin i noen kompetansemål ved å jobbe med andre deler av faget.
- Det blir derfor viktig for læreren å "løfte blikket" og vurdere elevens kompetanse i faget på tvers av de enkelte kompetansemålene og hovedområdene.

*§ 3-18 Standpunktkarakteren må baserast på eit breitt vurderingsgrunnlag som **samla viser den kompetansen eleven har i faget**, jf. § 3-3 og § 3-16. Eleven skal vere kjend med kva det blir lagt vekt på i fastsetjinga av hennar eller hans standpunktkarakter.*

Læreplanen og regelverket



LÆRER

Faglig skjønn

Vurderingspraksis

Å planlegge for standpunktvurdering

- Start med slutten - hva er kompetanse i faget?
- Forutsigbar og gjennomsliktig underveisvurdering
 - Elevene forstår mål og kriterier
 - Faglig relevante tilbakemeldinger
 - Læringsfremmende framovermeldinger
 - Elevinvolvering og egenvurdering
- Følg med på elevenes faglige progresjon ved å se:
 - hvor eleven er i sin læring
 - hvor eleven skal
 - hvordan eleven best kan komme dit

På hvilke tidspunkt vurderer vi? – og når er det relevant for standpunktvurdering

- I forkant av opplæringsperioden?
 - Elever blir bevisste hva de trenger å lære og læreren kan starte opplæringen «der elevene er»
- Underveis i opplæringsperioden?
 - Prosessorientert vurdering for å justere og forbedre underveis
- I etterkant av opplæringsperioden?
 - Hvilken hensikt?
 - Hvem skal bruke resultatene til hva?
 - Hvilke muligheter finnes til videre læring?

Vi minner om

Hvorfor faglig relevant og rettferdig standpunktvurdering?

- Skal gi uttrykk for kompetansen eleven har oppnådd i faget
- 85 % av karakterene på elevens vitnemål er standpunktkarakterer
- Vitnemålet er det viktigste verdipapiret elevene har etter endt skolegang
- Vitnemålet er elevens konkurransegrunnlag for å søke jobb eller videre studier
- Handler om elevenes rettssikkerhet

§ 3-17: Sluttvurderinga skal gi informasjon om kompetansen til eleven, lærlingen og lære kandidaten ved avslutninga av opplæringa i fag i læreplanverket

Læreplanen og regelverket

LÆRER

Faglig skjønn

Vurderingspraksis

Hvorfor samarbeid og tolkningsfellesskap?

- Samarbeid og felles drøftinger med andre lærere kan bidra til
 - å videreutvikle egen vurderingspraksis og eget faglig vurderingsskjønn f.eks.
 - Hvordan vi tolker regelverket
 - Hvordan vi forstår kompetanse i læreplanen
 - Hva som kjennetegner kompetanse på ulike nivå
 - en likere forståelse mellom lærere om hva som kreves for å oppnå de ulike karakterene
- Samarbeid kan foregå på ulike arenaer:
 - med kollegaer på egen skole
 - med andre skoler, og
 - mellom lærer og elev

Med utgangspunkt i læreplanen;

- Har du og dine kollegaer samme forståelse av hva som kjennetegner kompetanse i faget?
- Er du og dine kollegaer enige om hvilken kompetanse som svarer til de ulike standpunktkarakterene?

Standpunktvurdering

Standpunkt karakterer skal gi informasjon om kompetansen til eleven ved slutten av opplæringen i fag.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 19.05.2016

Last ned som PDF Skriv ut

Standpunkt karakterer er sluttvurderinger som skal føres på vitnemålet både i grunnskolen og i videregående opplæring. Standpunkt karakterer kan få betydning for opptak til videregående opplæring, videre studier og for framtidig arbeidsliv. Første gang elever får standpunkt karakterer er etter 10. trinn.

Standpunkt karakterer skal være faglig relevante og rettferdige

For at standpunkt karakterene i størst mulig grad skal være rettferdige og gis på likt grunnlag må karakterene være fastsatt i samsvar med læreplanen for faget og gjeldende regelverk. Dette forutsetter blant annet god læreplanforståelse og innebærer at lærere sammen med kollegaer diskuterer og reflekterer over hva kompetanse i faget er på ulike nivå.

[Samarbeid om vurderingspraksis](#)

[Læreplaner og hjelp til å forstå dem](#)

[Jobb med læreplan, mål, kjennetegn og kriterier](#)

[Kjennetegn til støtte for standpunkt karakterer etter 10. trinn](#)

Regelverket om standpunkt karakterer

I faktaboksen har vi samlet utdrag fra de mest sentrale bestemmelsene om fastsetting av standpunkt karakterer. Nedenfor finner du en nærmere forklaring på enkelte deler av bestemmelsene.

Forskrift til opplæringslova (forskrift til friskolelova):

§ 3-3. Grunnlaget for vurdering i fag

Samarbeid og tolkningsfellesskap

En god vurderingspraksis bygger på god forståelse av læreplanen og regelverket, og innebærer samarbeid og felles forståelse.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 05.01.2016

Last ned som PDF Skriv ut

Felles forståelse av vurderingsgrunnlaget

Kompetansemålene i læreplanen for fag er grunnlaget for vurdering av elevens og lærlingens kompetanse. Lærere og instruktører bruker sitt faglige skjønn når de vurderer, og det er viktig at dette skjønn bygges på en felles forståelse av hvilken kompetanse de ser etter hos elevene og lærlingene. Dette krever drøftinger og diskusjoner mellom lærere/instruktører om hva elevene og lærlingene skal arbeide mot.

[Les om arbeid med læreplan, mål, kjennetegn og kriterier](#)

Faglig relevant underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til at elevene og lærlingene øker kompetansen sin i fagene. For at alle skal få mulighet til å oppnå kompetansemålene, må opplæringen bygge på og lede fram mot disse målene. Dette krever at lærere og instruktører har en god forståelse av hvor elevene skal og hva de bør gjøre for å komme dit. Selv om kompetansemålene er vurderingsgrunnlaget for vurdering, betyr ikke det at mål, kriterier og tilbakemeldinger elevene og lærlingene får i underveis i opplæringen skal være like. Elever og lærlinger lærer på ulike måter og i ulikt tempo, og alle skal få en opplæring som er tilpasset deres evner, forutsetninger og det de kan fra før. Derfor er det mer relevant å snakke om at underveisvurderingen skal være faglig relevant og læringsfremmende enn at den skal være lik for alle elever og lærlinger.

Se en kort film (film 2) om hvordan kompetansemålene kan forstås i sammenheng med hverandre og i lys av de andre delene av læreplanen for faget.

Samarbeider du med dine kollegaer om å videreutvikle vurderingspraksis?

Samarbeid og felles drøftinger med andre lærere eller instruktører kan bidra til å videreutvikle egen vurderingspraksis og eget faglige vurderingsskjønn. Det kan blant annet innebære å reflektere over og diskutere hva som kjennetegner en vurderingspraksis som fremmer læring. Kolleger kan i fellesskap dele erfaringer, utforske egen praksis og ta i bruk forskning.

Dialog og samarbeid om vurdering kan foregå på ulike arenaer:

- med kollegaer på egen skole eller instruktører innenfor samme fagområde,
- med andre skoler eller lærebedrifter, og
- mellom lærer og elev eller instruktør og lærling

Halvårsvurdering

Alle elever og lærlinger har rett til å få halvårsvurdering. Den skal inneholde informasjon om elevenes og lærlingenes kompetanse i faget og gi dem veiledning om hvordan de kan utvikle kompetansen videre.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 19.05.2016

Last ned som PDF Skriv ut

Fra 1. trinn skal elever ha halvårsvurdering. Den skal hjelpe elevene og lærlingene til bedre å forstå

- hvor de er i sin læring
- hvor de skal
- hvordan de best kan komme dit

I halvårsvurderingen er det viktig at du løfter blikket, og identifiserer hvor eleven eller lærlingen er i sin læring vurdert opp mot kompetansemålene i læreplanen. Viktige spørsmål blir:

- Hva mestrer de nå?
- Hva forventes at de mestrer om et halvt

Halvårsvurdering i fag (forskrift opplæringsloven/friskoleloven)

Halvårsvurderingen er en del av undervisningen og skal gi informasjon om kompetansen til elevene og lærlingene sett opp mot kompetansemålene i læreplanen for faget. Den skal også gi veiledning om hvordan eleven eller lærlingen kan øke kompetansen i faget.

I lærebedriftene er det instruktøren som gjennomfører halvårsvurderingen gjensidig med eleven eller lærlingen.

Les mer på www.udir.no/vfl

Takk for oss!